

Kursuse õpjuhhis

Tegemist on sissejuhatava koolitusega, mille sihtrühmaks on kogu avaliku sektori ametnikud ja töötajad. Seetõttu on koolituse eesmärk keskenduda teadmistele, mis on vajalikud olenemata sellest, kas töötatakse mõnes põhiseaduslikus institutsioonis, ministeeriumis, ametis või inspeksioonis, hallatavas asutuses, riigile kuuluvas ettevõttes, sihtasutuses või kohalikus omavalitsuses. Kursus sobib nii neile, kes teostavad võimu või riiklikku sündi, tegelevad poliitikakujundamise või selle elluviimisega, järelevalve või avalike teenuste osutamisega. Õppides tundma avalikku sektorit tervikuna, mõistetakse paremini enda rolli, osatakse teha koostööd partneritega, leitakse parimaid lahendusi ühiskonna probleemidele ja ollakse edukas tööalaste eesmärkide saavutamisel. Kursus aitab lihtsalt aru saada, mida ja miks on võimalik avalikus sektoris teha. Mida peab tegema ja mida ei tohi teha.

Et kogu vajalikku sisu arvestuslikult ühele koolituspäevale ära mahutada, on välja pakutud **põhiprintsiipide ja -mõiste õpetamisele rajanev lähenemine**. Kursusest saab lühike **entsüklopeedia avaliku sektori toimimispõhimõtete ABC kohta**. Definitsioonide, kontseptsioonide, printsiipide ja praktika põhine lähenemine on kaasaegsele täiskasvanud õppijale üldteadmiste omandamiseks ehk sissejuhatavaks kursuseks sobilik õppedisain.

Õppedisain on üles ehitatud multimodaalselt, kasutades üheaegselt erinevaid viise sõnumite edastamiseks ja õpikogemuse rikastamiseks. E-kursuse läbimine (ilma lisamaterjalita) võtab õppijal aega umbes ühe tööpäeva ja koosneb ca 55-85 minuti pikkustest moodulitest, mis omakorda jagunevad ja koosnevad lühikestest kuni 10-20-minutilistest õpitükkidest (alateemadest). Moodulid ja alateemad moodustavad omavahel seotud ja loogilise terviku.

Kursus jaguneb kuueks suuremaks mooduliks (vt ka Tabel):

- 1) Õigusriik ja demokraatia
- 2) Eesti riigi ülesehitus
- 3) Poliitikakujundamise protsess ja poliitikaanalüüs
- 4) Strateegiline planeerimine ja eelarvestamine
- 5) Avalikud teenused
- 6) Avalik teenistus. Eetika, huvide konflikt ja korruptsioon.

Moodulid koosnevad 3-5 alateemast. Kursuse sisu keskendub ajatutele põhiteadmistele, kuid põgusalt räägitakse ka peamistest trendidest avalikus halduses ja hiljutistest reformidest. Kursusel keskendutakse ajatutele printsiipidele ja teadmistele, kuid tutvustatakse ka olulisemaid trende, mis tõenäoliselt veel pikki aastaid mõjutavad avaliku sektori toimimist

Tabel. Sisuplaan ja õpiväljundid

Teema	Alateema	Koolitaja	Õpiväljundid
Sissejuhatus kursusesse		Külli Taro	
1. Õigusriik ja demokraatia			Tunneb üldiselt järgmiseid mõisteid ja põhimõtteid:
	1.1. Põhiseadus kui riigikorralduse alus. Seaduslikkuse ja õiguskindluse põhimõte. Õigussüsteem ja õigusaktide hierarhia. EL õigus ja rahvusvaheline õigus.	Tanel Kerikmäe	- Eesti riigikorralduse põhialuseid, avaliku sektori tegevuse eesmärgid, piirangud ja võimalused; - EL-i liikmelisusest tulenevad kohustused ja õigused; - Riigikogu, valitsuse, ministrite ja asutuse juhi pädevus;
	1.2. Demokraatia põhimõte. Parlamentarism, proportsionaalne valimissüsteem ja koalitsioonivalitsuste eripära.	Külli Taro	- avaliku sektori toimimise demokraatlik ja poliitiline kontekst. Parlamentaarse demokraatia, proportsionaalse valimissüsteemi ja koalitsioonivalitsuste eripärad;
	1.3. Põhiõigused ja -vabadused	Tiina Runthal	- põhiõigused ja -vabadused ning nende piiramise põhimõtted;
	1.4. Hea halduse põhimõtted	Külli Taro	- hea halduse põhimõtted;
	1.5. Kontrollisüsteemid ja vastutus avalikus sektoris. Avalikkuse põhimõte.	Külli Taro	- üksikisiku, ametkondlik ja poliitiline vastutus avalikus sektoris; - avalikkuse põhimõte ning avaliku teabe kontseptsioon.
2. Eesti riigi ülesehitus			Mõistab üldiselt:
	2.1. Võimude lahusus ja tasakaalustatus	Külli Sarapuu	- Eesti riigi institutsionaalset ülesehitust ja oskab enda asutust selles positsioneerida;
	2.2. Keskvalitsuse struktuur ja tööjaotus	Külli Sarapuu	- erinevate keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse asutuste, põhiseaduslike institutsioonide rolli, tööjaotust, kohustusi ja volituste piire.
	2.3. Kohalik omavalitsus ja selle autonoomia.	Mariliis Trei	
	2.4. Põhiseaduslikud institutsioonid ja kohus	Külli Sarapuu	
3. Poliitikakujundamise protsess ja poliitikaanalüüs			On tutvunud:
	3.1. Poliitikakujundamise tsükkel.	Leno Saarniit	- poliitikakujundamise protsessi etappidega; - erinevate osapoolte rollidega poliitikakujundamise protsessis;
	3.2. Kodanikuühiskond ja kodanikualgatus. Avatud valitsemine. Kaasamise hea tava. Erakondade, huvigruppide	Külli Taro	- avaliku sektori asutuste, projektide ja töötajate tegevuse eesmärgistamise vajadusega; - sobivate vahenditega õigusaktides ja strateegiates seatud eesmärgid ellu viimiseks;

	ja ekspertide roll poliitikakujundamises.		- peamiste poliitikaanalüüsi meetodite ja nende piiridega; - probleemidega riigi tegevuse ja tulemuste vahel põhjusliku seose määratlemisel;
	3.3. Poliitikaanalüüsi meetodid ja piirid. Andmehaldus ja töötlus.	Jaanus Müür, Külli Taro	- avatud valitsemise kontseptsiooni ja kaasamise hea tavaga;
	3.4. Koostöö ja koordineerimine.	Külli Sarapuu	- koostöö ja koordineerimise takistustega avalikus sektoris.
4. Strateegiline planeerimine ja eelarvestamine			Saab üldiselt aru: - strateegilise planeerimise protsessist ja peamistest strateegilise juhtimise instrumentidest;
	4.1. Strateegilise planeerimise protsess ja strateegilise juhtimise instrumendid	Ringa Raudla	- tulemusjuhtimise eesmärkidest ja piirangutest avalikus sektoris;
	4.2. Tulemusjuhtimine ja tulemuste hindamine	Külli Taro	- riigieelarve koostamise põhimõtetest ja meetoditest;
	4.3. Riigieelarve ja finantsjuhtimine avalikus sektoris. Tegevuspõhine eelarve.	Ringa Raudla	- riigieelarvest tulenevatest piirangutest avaliku sektori tegevusele.
5. Avalikud teenused			Tunneb üldiselt: - avaliku huvi, avaliku hüve, positiivsete ja negatiivsete kõrvalmõjude, loomuliku monopoli ja välistamatuse mõisteid;
	5.1. Avalike teenuste (ülesannete) eripära. Riigi ja kohaliku omavalitsuse ülesanded. Subsidiaarsuse põhimõte. Kodanikukeskne teenuste pakkumine.	Külli Taro	- moodsaid avaliku teenuse osutamise võimalusi, e-teenuste pakkumise eripära;
	5.2. Innovatsioon avalikus sektoris. Proaktiivsed teenused, elukaare teenused, teenusedisain, tehisintellekt, eksperimendid avalikus sektoris jms.	Tea Kookmaa, Liisi Jürgen, Külli Taro, Veiko Lember	- olulisemaid infosüsteemide ülesehituse ja kasutamise, andmehalduse ja töötamise põhimõtteid;
	5.3. E-teenused ja e-riik. Infosüsteemid.	Katrin Nyman Metcalf	- erinevaid avaliku, era- ja mittetulundussektori omavahelisi koostöövorme ning avalike teenuste delegeerimise võimalusi ja ohte;
	5.4. Avaliku, era- ja mittetulundussektori omavahelised suhted ja koostöövormid. Teenuste delegeerimine, averus.	Veiko Lember	- peamisi andmekaitse põhimõtteid.
	5.5. Privaatsusõigus ja andmete töötlemisega seotud väljakutsed	Kärt Salumaa-Lepik	

6. Avalik teenistus. Eetika, huvide konflikt ja korruptsioon.			Tunneb üldiselt: - erinevusi erasektori töötaja ning avaliku sektori töötaja või ametniku rollides.
	6.1. Eesti avaliku teenistuse süsteemi põhialused. Poliitilis- administratiivsed suhted.	Tiina Randma- Liiv	- personali värbamise, edutamise, motiveerimise ja juhtimise võimalusi avalikus sektoris;
	6.2. Avaliku teenistuse karjäärijuhtimine. Värbamine ja valik. Hindamine ja tasustamine.	Tiina Randma- Liiv	- avaliku teenistuse eetikat; - huvide konflikti vältimise ja korruptsioonivastase seaduse põhimõtteid.
	6.3. Eetika. Korruptsioon. Tegevus- ja toimingupiirangud.	Leno Saarniit	